

Ключевые слова: альтернативные методы оценивания, аутентичское оценивание, тесты-эссе, оценочные рубрики, холистические рубрики, аналитические рубрики, критерии оценивания.

LAVRYSH Y. Alternative assessment methods for students' studying activity during learning foreign languages.

The article deals with the alternative assessment methods for students' studying activity during learning foreign languages: authentic assessment, rubrics, test-essay; the definition of methods is given; the main peculiarities of application are analyzed; elements and educational conditions for implementation of alternative assessment methods into teaching practice are presented. The criteria for alternative assessment are defined.

Keywords: alternative assessment methods, authentic assessment, rubrics, test-essay, holistic rubrics, analytical rubrics, assessment criteria.

УДК 371, 373.5, 378

Литвинова С. Г.
Інститут інформаційних технологій та засобів навчання
НАПН України

ІНДИВІДУАЛЬНО-ТИПОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПРОЕКТУВАННЯ ХМАРО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

У статті проаналізовано індивідуально-типологічні особливості учнів та вчителів загальноосвітніх навчальних закладів як суб'єктів проектування хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу. Здійснено класифікацію учнів за навчальним потенціалом (високим, достатнім, середнім, низьким навчальним потенціалом та вираженою позитивною поведінкою, низьким навчальним потенціалом та вираженою агресивною поведінкою), віковими особливостями, формами навчання, кількістю учнів, місцем навчання, часом навчання, дидактичною метою та тривалістю навчання. Як суб'єктів хмаро орієнтованого навчального середовища було здійснено класифікацію вчителів за установкою на використання таких нововведень як ХОНС (демонстративно негативний тип, приховано негативний, нейтральний, ситуативно позитивний, стабільно позитивний, інноваційно позитивний), за установкою на взаємодію (приховано негативна, нейтрально байдужий, функціонально професійний, активно позитивний), за педагогічними здібностями (дидактичними, перцептивними, організаторськими, авторитарними, комунікативними, педагогічної уяви) та визначено якості для ефективної педагогічної роботи.

Ключові слова: хмарні сервіси, хмаро орієнтоване, індивідуально-типологічні особливості, навчальне середовище, класифікація, проектування, ХОНС.

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для потреб організації продуктивного навчання, спонукає педагогів до створення різноманітного електронного контенту, що зберігається на комп'ютерах школи і, тим самим, створюються проблеми у повсюдному доступі до нього.

Сучасні ІКТ, такі як хмаро орієнтовані навчальні середовища (ХОНС), дають можливість вирішити ряд проблем, однією з яких є доступність учасників навчально-виховного процесу до різноманітного навчального електронного контенту.

Разом з тим, професійна діяльність учителя стає все більш складною: впроваджуються нові педагогічні технології, змінюється зміст освіти, з'являються нові види діяльності. Одним з нових видів педагогічної діяльності є проектування ХОНС, що вимагає ґрунтовного аналізу діяльності учасників навчально-виховного процесу у новітньому середовищі.

Відповідно до Закону України про "Загальну середню освіту" учасниками навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах є: учні, педагогічні працівники, керівники, що потребує врахування психологічних особливостей даних суб'єктів під час проектування та впровадження таких нововведень, як ХОНС.

Учнем загальноосвітнього навчального закладу ми розуміємо особу, яка вчиться в загальноосвітній або спеціалізованій школі, що набуває початкової й середньої освіти, а вчитель – спеціаліст, який проводить навчальну та виховну роботу з учнями в загальноосвітніх навчальних закладах різних типів.

Враховуючи основні та специфічні принципи і підходи проектування ХОНС, виникає необхідність врахувати індивідуальні особливості суб'єктів, залучених до такої технології навчання [7].

Використання ХОНС може бути ефективним за умови врахування індивідуальних особливостей як учнів, так і вчителів.

Питання класифікації індивідуально-типологічних особливостей суб'єктів піднімалися у працях таких вчених, як О. М. Спіріна [11], М. В. Савчина [9], О. В. Скрипченко [10], С. Г. Литвинової [5; 6; 7] (Україна), М. Г. Бобкової [1], О. В. Гардаєва [2], В. О. Крутецького [4] (Росія) та ін.

Аналіз результатів дослідження індивідуально-типологічних особливостей суб'єктів хмаро орієнтованого середовища загальноосвітніх навчальних закладів свідчить про розкриття цієї проблеми вченими недостатньою мірою і вимагає подальшого вивчення.

Мета статті: проаналізувати індивідуально-типологічні особливості учнів та вчителів загальноосвітніх навчальних закладів щодо впровадження хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу.

Навчання є основним чинником і формою розвитку дитини. В умовах навчання відбувається формування наукового світогляду школярів, їх свідомості та самосвідомості, переконань, моральних якостей, розвиток духовності, здібностей [9, с. 63].

На думку О. М. Спіріна, для з'ясування індивідуально-типологічних особливостей суб'єктів необхідно здійснювати їх певну класифікацію [11, с. 75]. Здійснимо класифікацію учнів *за навчальним потенціалом*.

Учні з високим навчальним потенціалом. Як правило мотивація до навчання висока, вони можуть зосередитися на конкретній проблемі і знайти її вирішення, постійно займаються самоосвітою, можуть утримувати в пам'яті та аналізувати складні схеми, тексти, слідкувати за логічним ланцюгом думки вчителя, вони постійно доводять справу до логічного кінця (наприклад, розв'язують задачу і пропонують інший варіант розв'язку), вони не піддають сумніву необхідність вивчення предметів шкільного курсу, їм все вдається виконувати якісно і на високому рівні але більшість з них не беруть активної участі у житті загальноосвітнього навчального закладу. До цієї категорії відносяться обдаровані учні (переможці олімпіад, конкурсів МАН тощо). Для них навчання є головним видом діяльності. Вони впевнені у своїх силах, досить легко освоюють інформаційно-комунікаційні технології, використовують їх у своїй навчальній діяльності, займаються самоосвітою, демонструють рівень володіння, турбуються про наявність відповідного гаджета для навчання.

Учні з достатнім навчальним потенціалом. Як правило мотивація до навчання висока, вони можуть зосередитися на конкретній проблемі і знайти її вирішення, постійно займаються самоосвітою, можуть утримувати в пам'яті та аналізувати складні схеми, тексти, слідкувати за логічним ланцюгом думки вчителя, вони постійно доводять справу до логічного кінця (наприклад, розв'язують задачу і пропонують інший варіант розв'язку), вони не піддають сумніву необхідність вивчення предметів шкільного курсу для своєї майбутньої професії, їм все вдається виконувати якісно на високому рівні. Проте більшість з них є активістами школи, що вимагає багато додаткового часу. До цієї категорії відносяться учні, які мають здібності певного профілю (гуманітарного, естетичного, природничо-математичного тощо), серед них також є переможці олімпіад, конкурсів МАН тощо). Для них навчання є одним з головних видів діяльності, однак більшість з них вже визначилася щодо майбутньої професії. Вони не впевнені в своїх силах, але досить легко освоюють інформаційно-комунікаційні технології, використовують їх у своїй навчальній діяльності за потребою, турбуються про наявність відповідного гаджета для навчання.

Учні із середнім навчальним потенціалом. Як правило мотивація до навчання достатня – вони з задоволенням ходять до школи. Інтелектуальні здібності дозволяють зосередитися на конкретній проблемі і знайти її часткове вирішення, займаються самоосвітою за бажанням, можуть утримувати в пам'яті та аналізувати схеми, тексти, слідкувати за логічним ланцюгом думки вчителя, вони не завжди доводять справу до логічного

кінця (наприклад, розв'язують задачу з деякими механічними помилками), вони не піддають сумніву необхідність навчання але з вивченням окремих предметів шкільного курсу у них виникають проблеми, більшість завдань вони виконувати якісно на високому рівні. Більшість таких учнів є активістами школи, що вимагає багато додаткового часу на організацію і проведення шкільних заходів. До цієї категорії відносяться учні, які мають здібності певного профілю (гуманітарного, естетичного, природничо-математичного тощо), серед них немає переможців олімпіад, конкурсів МАН тощо). Для них навчання є необхідним етапом життя, для отримання майбутньої професії. Ті учні, які визначилися з професійними уподобаннями після 9 класу вступають до технікумів. Вони не впевнені в своїх силах, але досить легко освоюють інформаційно–комунікаційні технології, використовують їх у своїй навчальній діяльності за потребою, не турбуються про наявність відповідного гаджета для навчання, виокремлюють для себе “улюблені” технології.

Учні з низьким навчальним потенціалом та вираженою позитивною поведінкою. Як правило мотивація до навчання описується таким чином “хочу але не можу”: не можуть зосередитися на конкретній проблемі, постійно відволікаються, не можуть утримувати в пам'яті складні схеми, слідкувати за логічним ланцюгом думки вчителя, можуть виконати не складні завдання по-аналогії, у них відсутнє елементарне бажання довести справу до кінця (наприклад, розв'язати задачу), вони розуміють необхідність навчання для отримання майбутньої професії, мають велику кількість пропусків уроків з поважних причин, мають здібності до прикладних ремесел.

До такої категорії можна віднести дітей, які перебувають на довготривалому лікуванні, невиліковні хворі та діти з низькими інтелектуальними здібностями. Навчання таких учнів здійснюється, як правило, до 9 класу з подальшим вступом до професійно-технічних училищ. Вони не впевнені в своїх силах, освоєння інформаційно-комунікаційних технологій здійснюється тільки відповідно до навчальних вимог, використовують їх у своїй навчальній діяльності на вимогу вчителя (надрукувати реферат, підготувати презентацію), активно використовують соціальні мережі, працюють з пошуковими системами.

Учні з низьким навчальним потенціалом та вираженою агресивною поведінкою. Як правило мотивація до навчання низька, не можуть зосередитися на конкретній проблемі, постійно відволікаються, не можуть утримувати в пам'яті складні схеми, слідкувати за логічним ланцюгом думки вчителя, у них відсутнє елементарне бажання довести справу до кінця (наприклад, розв'язати задачу), вони не бачать необхідності у вивченні предметів шкільного курсу для своєї майбутньої діяльності, мають велику

кількість пропусків уроків без поважних причин.

Більшість таких учнів перебувають у сім'ях, які потребують соціальної допомоги, неповні сім'ї, юні матері, ВІЛ-позитивні, алко та наркозалежні, особи залучені до комерційного сексу та ін.

Навчання таких учнів здійснюється у спеціальних або у вечірніх (змінних) загальноосвітніх навчальних закладах. ХОНС для такої категорії учнів має використовуватися з певними додатковими умовами, а саме: періодична перевірка особистих сторінок учнів протягом терміну навчання, відслідковування небажаної пошти та розміщення замаскованої реклами, моніторинг скарг інших учнів та батьків. Вони не впевнені в своїх силах, освоєння інформаційно-комунікаційних технологій в рамках навчальних годин здійснюється досить важко, можуть на вимогу вчителя надрукувати реферат, підготувати презентацію, але активно використовують соціальні мережі, працюють з пошуковими системами.

Ефективність навчальної діяльності залежить від індивідуальних відмінностей учнів, їх готовності вчитися [9, с. 63]. Класифікацію можна здійснити *за ступенем освіти*.

Учні загальної середньої школи поділяються, відповідно до ступенів освіти: початкова школа забезпечує початкову середню освіту учням 6-10 років, базову загальну середню освіту учням 10-15 років забезпечує основна школа і старша школа забезпечує повну загальну середню освіту учням 15-18 років.

Для педагогічно виваженого використання ХОНС необхідно врахувати *вікові особливості* учнів і здійснити відповідну класифікацію.

Як зазначає М. В. Савчин, навчання має враховувати рівень та особливості досягнутого психічного розвитку учнів [9, с. 64].

Формування особистості школяра *молодшого віку* значною мірою визначається реалізацією у виховному процесі діяльнісного підходу, згідно з яким моральні правила і норми дитина засвоює активно, в процесі діяльності та спілкування з дорослими, однолітками, старшими та молодшими дітьми [8].

До особливостей молодшого шкільного віку можна віднести розрив між поведінкою і знаннями відповідних моральних принципів. В учнів розвивається така характеристика, як стійкі форми поведінки та діяльності, які впливають на формування його характеру.

На цьому віковому етапі учень вчиться виконувати вимоги колективу класу, брати активну участь у формуванні власних потреб, справи, яка його зацікавила, освоює початкові поняття та набуває навичок роботи на комп'ютері, цікавиться різними навчальними і розвивальними іграми, виконує доручення.

На розвиток дитини впливають не тільки ті зовнішні умови, з якими вона вступає в активний зв'язок, взаємодію. З часом оточення дитини розширюється територіально, збагачується новим змістом. Розвиваючись, дитина стає вибірково сприйнятливою до впливів оточення, опановує нові види і форми діяльності [9, с. 64].

Підлітковий вік – складний період формування особистості, соціальної спрямованості і моральної свідомості, через оцінку їхньої діяльності дорослими. З'являються власні погляди, оцінки, які можуть швидко змінитись.

Негативне ставлення до навчання може бути наслідком діяльності вчителя: використання навчального матеріалу, який не стимулює допитливість, пізнавальний інтерес, що не відповідає рівню розумового розвитку, знань учнів, прийоми і методи роботи на уроці, які не активізують дітей, невдало обрані педагогом засоби спонукання [9, с. 260].

Треба відмітити, що у цей період активно розвивається логічне, теоретичне мислення, вдосконалюється процес засвоєння наукових понять, що сприяє вищій формі його інтелектуальної діяльності, мотивує високоморальну поведінку [9, с. 258].

Зниження інтересу учнів до навчання свідчить про необхідність зацікавити учнів навчальним предметом на новому рівні. Для стимулювання пізнавального інтересу підлітка необхідно створювати навчальні ситуації, які б активізували його навчальну діяльність. Одним із стимулів є уроки інформатики, на яких учень освоює базові поняття та набуває стійких навичок роботи на комп'ютері, освоює мову програмування, цікавиться різними навчальними, розвивальними іграми, електронними енциклопедіями, електронними картами, квестами, здійснює активне листування та пошук контактів.

У навчальній діяльності виникає чимало моментів, які потребують від учня обмеження активності, підкорення, вміння прийняти свою об'єктивність як необхідність, дотримуватися запропонованої вчителем логіки поведінки [9, с. 339].

Важливі зміни відбуваються у мотиваційній сфері: потреба в самоствердженні, орієнтація на майбутнє (мрії, перспективні плани). Підлітки поведінкою ще не володіють, і самі визнають відсутність у себе вольових якостей.

У підлітковому періоді різко знижується інтерес до навчання, дорослі вже не є авторитетом, тому надається перевага тим, видам навчальної діяльності, які роблять їх дорослішими у власних очах і очах ровесників тому, що у цей період школа перестає бути центром особистісного інтелектуального, соціального життя [9, с. 257].

У підлітків слабо представлена виконавська частина. Очіма підлітків основною причиною їх неуспішності у школі є лінощі. Не менше значення має забезпечення пізнавальної мотивації, розвиток інтересів, виникнення переживань, емоційної напруги, їм важко стримувати свої радість, горе, образу, гнів.

Старший шкільний вік характеризується інтенсивним дозріванням, провідна роль у якому відводиться розвитку мислення. У цьому віці учні виявляють більше самостійності в заняттях, вже вільно користуються комп'ютером, Інтернетом, енциклопедичними словниками, аналізують і зіставляють інформацію з різних джерел, помітно зростають сила волі, витримка, наполегливість, самоконтроль.

Пізнавальна діяльність учнів у старших класах характеризується новими вміннями і розвиненими здібностями, такими як: словниковий запас, допитливість, сприйняття інформації, генерація ідей, засвоєння навчального матеріалу за нових умов, критичне мислення, розв'язання складних проблем, засвоєння причинно-наслідкових зв'язки, аналіз різноманітних ситуацій, передбачення наслідків, оцінювання результатів, побудова гіпотез, узагальнення [8].

Така діяльність відтворюється і на уроках інформатики, на яких учень вільно володіє базовими і новітніми поняттями, має стійкі навички роботи на комп'ютері, цікавиться різними інноваційними технологіями і старається перенести їх у навчальну діяльність, здійснює активне листування та пошук контактів. В певній мірі учні старших класів мають випереджальний характер освоєння інформаційно-комунікаційних технологій.

За формами навчання. Учні шкільного віку можуть здійснювати навчання за різними формами [5].

Денна форма навчання (стаціонар). Навчальний процес здійснюється як за традиційними, так і за новітніми для України формами, кожна з яких має певні переваги. Учні денної форм навчання мають змогу: безпосередньо спілкуватися з досвідченими вчителями та різними фахівцями; працювати у комп'ютерних класах, виконувати практичні й лабораторні роботи [5].

Індивідуальне навчання. Воно здійснюється у загальноосвітніх навчальних закладах усіх типів і форм власності.

Право на індивідуальне навчання мають учні які:

- за станом здоров'я не можуть відвідувати навчальний заклад;
- необхідно пройти лікування у лікувальному закладі більше одного місяця;
- мають високий навчальний потенціал і можуть прискорено закінчити школу;
- проживають у селах і селищах (коли кількість учнів у класі становить

менше 5 осіб);

– не встигають протягом двох років навчання у школі I ступеня;

– потребують корекції фізичного та (або) розумового (психічного) розвитку (у разі, якщо батьки або особи, які їх замінюють, відмовляються направляти дитину до відповідної спеціальної загальноосвітньої школи (школи-інтернату) [6].

Вечірня форма навчання надає можливість поєднувати навчання з професійною діяльністю (зранку – робота, увечері-навчання). Учні цієї форми навчання мають змогу безпосередньо спілкуватися з досвідченими вчителями та фахівцями; працювати у комп'ютерних класах, виконувати практичні й лабораторні роботи [5].

Заочна форма навчання дає змогу здобути загальну середню освіту без відриву від основної діяльності. Ця форма навчання набула популярності у XX столітті й обґрунтована специфікою роботи педагогічних працівників.

Екстернатна форма навчання є особливою формою навчання осіб (екстернів), які для підвищення ними освітнього рівня беруть зобов'язання самостійного вивчення навчальних предметів і складання в загальноосвітньому навчальному закладі заліків, екзаменів та проходження інших форм підсумкового контролю, передбачених навчально-тематичним планом.

Дистанційний навчальний процес – це відтворення традиційного навчального процесу засобами ІКТ (спілкування, співробітництво, співтворчість, самостійна робота тощо).

Класифікація може бути здійснена і за наступними ознаками [8]:

– *за місцем навчання*. Шкільні форми: урок, робота в майстерні, на пришкольній дослідній ділянці, в лабораторії тощо. Позашкільні форми: екскурсія, домашня самостійна робота, заняття на підприємстві;

– *за дидактичною метою*. Форми теоретичного навчання (лекція, факультатив, гурток, конференція), комбінованого, або змішаного навчання (урок, семінар, домашня робота, консультація), практичного (практикуми) і трудового навчання (праця в майстернях, у спеціальних класах, на пришкольніх ділянках тощо);

– *за кількістю учнів*. Індивідуальні форми навчання, мікрогрупові, групові, колективні, масові форми навчання.

– *за часом навчання*. Урочні і позаурочні: факультативи, предметні гуртки, вікторини, конкурси, олімпіади, предметні вечори та інші;

– *за тривалістю часу навчання* – класичний урок, спарені заняття, спарені скорочені заняття.

До вчителя та його педагогічної діяльності суспільство ставить високі вимоги. Вчитель, який здатний до ефективної взаємодії у навчально-виховному процесі має відповідати таким характеристикам [9, с. 352]:

- бачити у кожному учневі особистість, яка постійно розвивається, має право на самоутвердження, самовираження і самореалізацію;
- вміти об'єктивно сприймати факти, долати власні психологічні захисти;
- орієнтуватися на сутнісні аспекти педагогічної ситуації;
- передбачити прямі й опосередковані наслідки своїх рішень і вчинків;
- розрізняти проблеми, які має розв'язувати дитина і які потребують його допомоги;
- дбати про свій особистісний потенціал;
- змінювати і адаптувати навчальне середовище до освітніх потреб учнів.

Педагогічні *здібності* описано у дослідженнях В. А. Крутецького за якими вони поділяються на: дидактичні (передавати учням навчальний матеріал), академічні (знання предмету не тільки в межах навчального курсу), перцептивні (проникнення у внутрішній світ учня), організаторські (організування учнівського колективу) авторитарні (емоційно-вольовий вплив на учнів), комунікативні (спілкування з учнями), педагогічної уява (умінні прогнозувати розвиток учня), розподілу уваги (слідкування за змістом та формою викладу чи думки учня) [10].

Компетентний педагог у співпраці з учнем допомагає йому:

- опанувати культуру рефлексії;
- перетворювати наміри на дію, мету на результат;
- планувати свою діяльність, розподіляти власні зусилля, вмотивовувати себе;
- володіти культурою саморегулювання поведінки і діяльності;
- підвищити інтерес до предмету навчання.

Визначимо типи педагогів з установками на спосіб взаємодії з учнями (класифікація за М. Г. Бобковою) [1]:

Активно позитивна установка на взаємодію. Педагоги з активно позитивною установкою на взаємодію з учнями здатні передбачати вчинки учнів, ґрунтуючись на розумінні їх емоцій, невербальних проявів (міміці, жестах), думок.

Ці педагоги виявляють на уроці доброзичливість, використовують похвалу і підбадьорювання, стимулюють активність учнів. Прийняття учителем висловлених учнями ідей створює умови для співпраці не лише з педагогом, але і з іншими учнями.

Функціонально професійна установка. Педагоги з функціональною установкою на взаємодію не завжди правильно оцінюють емоційні стани учнів, не можуть підібрати правильний тон спілкування з різними учнями в різних ситуаціях, рідко використовують похвалу і підбадьорювання. Для таких педагогів характерна вибірковість взаємодії з учнями.

Нейтрально байдужа установка на взаємодію. Педагоги з нейтрально байдужою установкою погано розуміють зв'язок між поведінкою і його наслідком, утримуються від вербального спілкування, не можуть підібрати рольову поведінку, мало використовують похвалу і підбадьорювання. Для таких педагогів характерна ділова офіційна взаємодія з учнями.

Ситуативна установка на взаємодію. Педагоги з ситуативної професійною установкою дають емоційний відгук на стан учня, відчуваючи при цьому болісно розвинене співпереживання. При цьому не завжди можуть передбачати події, так як високий рівень емоційності не дає їм можливості правильно розпізнати складні ситуації взаємодії, зрозуміти логіку їх розвитку. Педагоги з притаманними їм коливаннями настрою характеризуються мінливістю взаємин з учнями. Похвала і підбадьорювання, прийняття ідей учнів взагалі не застосовуються на уроці.

Приховано негативна установка на взаємодію. Педагоги із приховано негативною установкою погано розуміють зв'язок між поведінкою і наслідками, недостатньо компетентні в аналізі невербальних проявів емоцій, помиляються в розумінні сенсу слів учнів, мають упереджене ставлення і формальні відносини з учнями, погано адаптуються до різних ситуацій взаємодії з учнями.

Якості вчителя необхідні для ефективної роботи [2]:

- здатність до емпатії (від англ. *empathy*, від грец. *patho* – співпереживання, розуміння ситуації);
- володіння різними стилями формального і неформального спілкування з учнями;
- уміння надати особистісне забарвлення процесу навчання, креативність;
- уміння керувати учнівською спільнотою і тримати увагу учнів;
- життєрадісність, емоційна врівноваженість, впевненість у собі;
- уміння регулювати конфлікти дипломатичним шляхом;
- здійснення самоконтролю, аналізу, рефлексії;
- здатність до навчання впродовж життя;
- шанобливе ставлення до чужих традицій і вірувань;
- здатність змінюватися і змінювати навчальне середовище.

На сучасному етапі розвитку загальної середньої освіти постає питання підвищення вимог до вчителя у питаннях володіння інформаційно-комунікаційними технологіями, забезпечення навчальної мобільності, співпраці. Кооперації і комунікації. Тому визначимо типи педагогів за установкою на використання нововведень таких, як ХОНС:

Інноваційно позитивний тип. Підтримка і розуміння вчителем політики загальноосвітнього навчального закладу щодо впровадження ІКТ, висока самоорганізація, інтерес до нових технологій, пошук засобів для самоосвіти з питань ІКТ, залучення учнів у процес використання ІКТ на уроках і

позаурочний час, систематичне моделювання навчальної співпраці, комунікації і кооперації засобами ІКТ. Самостійно шукають методи придбання комп'ютерної техніки. Ці педагоги беруть участь у різноманітних конкурсах з ІКТ, оприлюднюють власний педагогічний досвід, допомагають колегам в опануванні нових технологій.

Стабільно позитивний тип. Розуміння вчителем політики загальноосвітнього навчального закладу щодо впровадження ІКТ, інтерес до нових технологій в рамках конкретних заходів (атестація, презентація досвіду, виступ на батьківських зборах), пошук засобів для самоосвіти з питань ІКТ, залучення учнів у процес використання ІКТ на уроках, моделювання навчальної співпраці, комунікації і кооперації засобами ІКТ за потреби. Самостійно шукають методи придбання комп'ютерної техніки за допомогою спонсорів. Ці педагоги беруть участь у різноманітних конкурсах з ІКТ, оприлюднюють власний педагогічний досвід тільки за відповідних умов (прохання адміністрації тощо).

Ситуативно позитивний тип. Інтерес до нових технологій в рамках конкретних заходів (атестація, презентація досвіду, виступ на батьківських зборах), залучення учнів у процес використання ІКТ на уроках, моделювання навчальної співпраці, комунікації і кооперації засобами ІКТ за ситуації створеної адміністрацією школи, курсами підвищення кваліфікації. Ці педагоги можуть використовувати нові технології під час навчання тільки за умов постійного контролю з боку адміністрації школи.

Нейтральний тип. Не проявляють активностей щодо впровадження ІКТ, але мають інтерес до нових технологій, чекають встановлення нової техніки від адміністрації школи, інколи залучають учнів у процес використання ІКТ на уроках, моделювання навчальної співпраці, комунікації і кооперації засобами ІКТ тільки в умовах постійного контролю з боку адміністрації школи. Ці педагоги вимагають підтримки щодо опанування і впровадження ІКТ у навчальний процес.

Приховано негативний тип. Внутрішньо не готові до нововведень, нарікають на додаткові надбавки і нестачу часу на підготовку, негативно відносяться до встановлення нової техніки, весь час обговорюють негативні сторони впровадження ІКТ. Ці педагоги вимагають підтримки щодо опанування і впровадження ІКТ у навчальний процес, системності у рішеннях керівників школи.

Демонстративно негативний тип. Відсутні підтримка і розуміння вчителем політики загальноосвітнього навчального закладу щодо впровадження ІКТ, внутрішньо не готові до нововведень, нарікають на додаткові надбавки і нестачу часу на підготовку, негативно відносяться до встановлення нової техніки, інтерес до нових технологій і засобів навчання відсутні. Вони відкрито демонструють небажання застосовувати ІКТ у навчальному процесі, відстоюють технології і методи минулого століття, не

мають підтримки серед учнів і педагогічного колективу. Ці педагоги не здатні до опанування нових технологій і впровадження їх у навчальний процес.

Висновки. Під час проектування хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу доцільно враховувати індивідуально-типологічні особливості як учнів, так і вчителів.

Врахування особливостей кожного учасника навчально-виховного процесу як складної динамічної системи, розвиток якої зумовлений внутрішніми умовами, що містяться в самому індивіді та зовнішніх чинниках впливу є основою ефективного використання ХОНС загальноосвітнього навчального закладу.

Подальшого дослідження вимагають моделювання та методика використання хмаро орієнтованих навчальних середовищ загальноосвітніх навчальних закладів для досягнення мети і дидактичних цілей навчання.

Використана література:

1. Бобкова М. Г. Формирование профессиональной установки педагога на эмпатийный способ взаимодействия: автореф. дисс. ... канд. психологических наук: 19.00.07 / Марина Геннадьевна Бобкова. – Екатеринбург, 2006. – 24 с.
2. Гардаев А. В. Классификация типов учителей [Электронный ресурс] / А. В. Гардаев. – Режим доступа: <http://nsportal.ru/blog/shkola/korreksionnaya-pedagogika/klassifikatsiya-tipov-uchitelei> – Назва з екрана.
3. Зайченко І. В. Педагогіка: навчальний посібник / І. В. Зайченко. – К.: Освіта України, КНТ, 2008. – 528 с.
4. Крутецкий В. А. Педагогические способности, их структура, диагностика, условия формирования и развития / В. А. Крутецкий, Е. Г. Балбасова. – М.: Прометей, 1991. – 112 с.
5. Литвинова С. Г. Аналіз форм навчання вчителів-предметників інформаційно-комунікаційним технологіям [Електронний ресурс] / Світлана Григорівна Литвинова // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2007. – № 2(10). – Режим доступа: <http://www.ime.edu.ua/net/em2/content/071sgtci.html>. – Назва з екрана.
6. Литвинова С. Г. Методика використання технологій віртуального класу вчителем в організації індивідуального навчання учнів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.10 / Світлана Григорівна Литвинова. – К., 2011. – 256 с.
7. Литвинова С. Г. Поняття та основні характеристики хмаро орієнтованого навчального середовища середньої школи [Електронний ресурс] / С. Г. Литвинова // Інформаційні технології і засоби навчання: електронне наукове фахове видання. – 2014. – № 2 (40). – С. 26-41. – Режим доступа: http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/970/756#.U2aW6IF_vzA – Назва з екрана.
8. Про Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України [Електронний ресурс] – Режим доступа: <http://www.mon.gov.ua/images/files/pozashkilna/1243.doc> – Назва з екрана.
9. Савчин М. В. Педагогічна психологія: навч. посіб. / М. В. Савчин – К.: Академвидав, 2007. – 424 с.
10. Скрипченко О. В. Вікова та педагогічна психологія [Електронний ресурс] / О. В. Скрипченко – Режим доступа: http://pidruchniki.ws/13990507/psihologiya/vikova_ta_pedagogichna_psihologiya_-_skripchenko_ov – Назва з екрана.
11. Спірін О. М. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів інформатики за кредитно-модульною системою: монографія / О. М. Спірін. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. – 300 с.

ЛИТВИНОВА С. Г. Индивидуально типологические особенности субъектов проектирования облачного ориентированной учебной среды.

В статье проанализированы индивидуально-типологические особенности учащихся и учителей как субъектов проектирования облачно ориентированной учебной среды (ООУС) общеобразовательного учебного заведения. Осуществлена классификация учащихся по учебному потенциалу (высокий, достаточный, средний, низкий учебный потенциал и выраженное позитивное поведение, низкий учебный потенциал и выраженное агрессивное поведение), возрастными особенностями, формами обучения, количеством учащихся, местом учебы, временем обучения, дидактическими целями и продолжительностью обучения. Как субъектов облачно ориентированной учебной среды была осуществлена классификация учителей по установке на использование таких нововведений как ООУС (демонстративно отрицательный тип, скрыто отрицательный, нейтральный, ситуативно положительный, стабильно положительный, инновационно положительный), по установке на взаимодействие (скрыто отрицательный, нейтрально равнодушный, функционально профессиональный, активно положительный), по педагогическим способностям (дидактические, перцептивные, организаторские, авторитарные, коммуникативные, педагогического воображения) и определены качества для эффективной педагогической работы.

Ключевые слова: облачные сервисы, облачно ориентированная, индивидуально-типологические особенности, учебная среда, классификация, проектирование, ООУС.

LYTVYNOVA S. G. Individual-typological features subject design cloud oriented educational learning environments.

The article analyzed individually-typological features of students and teachers as subjects cloud design oriented learning environment (COLE) general educational institution. Categorization of students on academic potential (high, adequate, average, low academic potential and expressed positive behavior, low academic potential and expression of aggressive behavior), age characteristics, types of training, number of students, a place of learning, training time, didactic purposes and duration of training. As subjects cloudy oriented learning environment was to classify teachers installation to use such innovations as COLE (pointedly negative type, hidden negative, neutral, positive situational stably positive, positive innovation), the installation on the interaction (hidden negative, neutral indifferent functionally professional, actively positive) on pedagogical abilities (didactic, perceptual, organizational, authoritarian, communicative, pedagogical imagination) and defined quality for effective teaching.

Keywords: cloud services, cloudy oriented, individually-typological features, learning environment, classification, design, COLE.

УДК 94(477)

**Опанасенко О. І.
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка**

**МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
(НІМЕЦЬКОЇ) В СУЧАСНИХ УМОВАХ. ВИМОГИ ТА ПІДХОДИ**

Протягом 20 років відбувається невтомний діалог між двома країнами Україною та Німеччиною. Діалог, підтриманий широким економічним співробітництвом, гуманітарною допомогою та культурною співпрацею.